

Sensorveiledning

SPED1300 – vår 2022 – ordinær Eksamen

Generell informasjon

Den aktuelle eksamen er en 6-timers skoleeksamen uten hjelpemidler. Det betyr at kandidatene ikke har tilgang til notater, pensum eller andre resurser som kan hjelpe dem i besvarelsen av oppgavene. Kandidatene får tre (3) oppgaver, og **skal** besvare to (2) av disse. Kandidatene velger selv hvilke oppgaver de besvarer. Det **skal** gå tydelig fram av besvarelsen hvilke to oppgaver som er valgt. Begge oppgavene må individuelt kunne vurderes som bestått (minimum karakter E) for at eksamen samlet sett vurderes som bestått.

Siden det er en skoleeksamen uten hjelpemidler trenger studentene ikke å ha noen litteraturliste

Hovedboka i emnet er Woolfolk (2016) sin bok Educational psychology (Global edition). I tillegg er det noen artikler/kapitler fra kompendiet som kan være relevante å henvise til (slik som for eksempel Lerner, Sameroff og Bornstein), samt artikkelen om eksekutive funksjoner av Diamond.

Alle de tre oppgavene har en redegjørelsesdel og en drøftingsdel, og det bør være en god balanse mellom redegjørelse og drøfting. Denne balansen bør ikke forstås som et krav om 50/50 fordeling mellom de to delene.

For alle de tre oppgavene forventes det at studentene har større forutsetning for å kunne redegjøre for – fremfor det å drøfte. Kvaliteten på drøftingen vil derfor kunne fungere som et godt skille mellom de gode og de VIRKELIG gode oppgavene.

Sensor bes merke seg at dette er studenter på første år i bachelorprogrammet, med de konsekvenser dette har for hva det er rimelig å forvente av dybde og breddekunnskap.

NB. For den enkelte oppgave er det i denne sensorveiledningen tatt med momenter som kan være relevante å ta med i en besvarelse, dette er ikke en sjekkliste, og det er ikke slik at alle disse momentene må være med for at besvarelsen skal vurderes som meget god eller fremragende. Listen over momenter er heller ikke uttømmende, i den forstand at studentene kan ha med momenter som ikke er omtalt i denne sensorveiledningen.

Generelt om karaktersetting:

1. Hvis en av oppgavebesvarelsene ikke er god nok til å bestå, vil hele eksamen vurderes som ikke bestått.
2. Hvis det gis ulike vurdering på besvarelsene av de to oppgavene, forsøker vi å gi en slags gjennomsnittlig karakter, hvor karakterene møtes mest mulig på halvveien.

Det vises for øvrig til emnesidene for emneplan og pensum:

<https://www.uio.no/studier/emner/uv/isp/SPED1300/>

1. Gjør rede for hva eksekutive funksjoner er. Drøft deretter hvorfor eksekutive funksjoner er viktig for komplekse læringsprosesser.

I redegjørelsesdelen av oppgaven bør følgende momenter være tatt opp:

- En definisjon eller beskrivelse av hva eksekutive funksjoner er. Det kan ikke forventes en eksakt og detaljert definisjon, men kandidaten bør komme innom de sentrale momentene i fra Woolfolk følgende: «... *alle de (les: kognitive) prosessene som vi bruker til å organisere, koordinere, og gjennomføre målrettede, intensjonelle handlinger ... inkluderer det å fokusere oppmerksomheten, inhibere impulsive responser, planlegge og endre planer, og bruke arbeidsminne til å holde på og manipulere informasjon ...*»
- En redegjørelse for de tre kjerneegenskapene arbeidsminne (vi må kunne huske), inhibitorisk kontroll (vi må kunne holde igjen) og kognitiv fleksibilitet (vi må kunne justere oss). En svært god oppgave vil også beskrive hvordan disse funksjonene foregår samtidig og er i komplekst samspill
- Beskrivelse av viktige aspekter som utviklingen, individuelle forskjeller og/eller betydningen av erfaringer (og dermed trening av slike ferdigheter knyttet til disse ferdighetene er også et pluss. For eksempel har vi gått igjennom hvordan kognitiv fleksibilitet bygger på de to andre og utvikles senere.
- Kandidaten bør også nevne noen av måtene disse ferdighetene kan testes på (f.eks. Marshmallow testen til Mischel, Flankertesten, Stroop tester, sorteringsoppgaver).

I drøftingsdelen bør kandidatene kunne vise til hvordan kjerneegenskapene danner grunnlag for mer komplekse læringsprosesser, som for eksempel evnene til å resonnerer (f.eks. meta-kognisjon), organisere, problemløsning, planlegging, kreativ og/eller kritisk tenkning. Sterke kandidater vil kanskje komme inn på Bloom's taksonomi som deler kognitive funksjoner inn i et lavere nivå (evnen til å huske, forstå og anvende) og et høyere nivå (evnen til å analysere, evaluere og skape). Dersom kandidaten nevner dette, vil det være et pluss. Svært gode oppgaver vil knytte forelesning og pensum fra pensumet om det kognitive perspektivet (særlig om arbeidsminnet) og det biologiske perspektivet (f.eks. nevronale prosesser). Til slutt, vil gode oppgaver få frem viktigheten av eksekutive funksjoner for vår eksistens i et moderne og sivilisert samfunn og muligens trekke inn grupper av individer som kan ha særlige utfordringer med sin eksekutiv fungering, som for eksempel mennesker med ADHD og/eller utviklingshemning.

2. Gjør rede for et kognitivt perspektiv på læring. Drøft deretter hvorfor kunnskap om det kognitive perspektivet er viktig for spesialpedagoger.

Sterke kandidater vil i redegjørelsen plassere/posisjonere det kognitive perspektivet i forhold til de øvrige perspektivene som er dekket i emnet. Det er imidlertid viktig at dette ikke utgjør en hoveddel av redegjørelsen, det sentrale er at kandidaten bruker tid og plass på det kognitive perspektivet.

I redegjørelsen bør kandidaten gi en beskrivelse av menneskelig informasjonsprosessering, som er sentralt i pensum og som også har vært grundig dekket i forelesningene. Kandidatene bør med andre ord ta for seg sensoriske register, arbeidsminne og langtidsminne, samt relasjonen mellom disse. Detaljeringsgraden i denne fremstillingen vil være egnet for å skille mellom ulike kandidater.

Relevante momenter, sensorisk register:

- Hver sansemodalitet antas å ha selvstendige sensoriske register
- Kort lagring av informasjon
- Det meste av informasjonen forsvinner før det foretas noen bevisst prosessering
- *I pensum er det en liten diskusjon om hvorvidt det er en form for førbevisst prosessering av informasjon i de sensoriske registre, dersom kandidaten redegjør for denne diskusjonen vil det være et stort pluss.*

Relevante momenter, arbeidsminne

- Begrenset kapasitet
- Tre hovedoppgaver: kortvarig lagring, prosessering og gjenkalling
- Trolig ulike prosesseringssystemer for visuell («den visuo-spatiale skisseblokka») og auditiv («den fonologiske løkka») informasjon. I undervisningen har vi lagt mest vekt på Baddeleys modell, og det vil være et pluss om kandidaten også kan trekke inn «den sentrale kontrollenheten» og den «episodiske bufferen» i redegjørelsen sin.
- Kognitiv belastning (cognitive load)
- *Et stort pluss om kandidaten kan redegjøre for forskjellen mellom korttidsminne (som jo ble brukt tidligere) og arbeidsminne.*

Relevante momenter, langtidsminne

- I prinsippet ubegrenset kapasitet
- Kunnskap er hovedsakelig lagret i en verbal kode i form av proposisjoner
- LTM antas å være bygd opp av nettverk av proposisjoner knyttet sammen av såkalte «noder» (knotepunkter).

Relevante momenter, relasjonen mellom SR, AM, LTM

- Beskrivelse av informasjonen slik den går gjennom informasjonsprosesseringssystemet
- Oppmerksomhetens rolle med hensyn til hvilken informasjon som prosesseres
- Innkoding
- Skjema
- Glemming/tap av kunnskap

Sterke kandidater vil også kanskje trekke inn metakognisjon og læringsstrategier.

Sterke kandidater kan også forventes å komme inn på noen sentrale teoretikere/teorier innenfor det kognitive perspektivet, for eksempel Piaget og hans kognitive utviklingsteori.

Relevante momenter, drøfting

- Mange spesifikke lærevansker knyttes til svikt i informasjonsprosesseringssystemet. Her vil det være et pluss om kandidaten trekker inn forelesningene de har hatt om de ulike vanskegruppene, og bruker disse i drøftingen.
- Viktig for pedagoger og spesialpedagoger å kjenne til begrensningene menneskelig informasjonsprosessering, at gode spesialpedagogiske tiltak må ta hensyn til dette.
- Gode og effektive tiltak må ta utgangspunkt i hvor i den kognitive arkitekturen svikten sitter
- En slik litt teknisk informasjonsprosessering må i praktisk spesialpedagogisk arbeid kombineres med kunnskap om motivasjon, emosjoner, osv. Den er ikke sannheten alene. Sterke kandidater bør få fram dette forholdet tydelig.

3. Gjør rede for begrepet selvregulert læring. Drøft deretter hvorfor selvreguleringsferdigheter er viktig for læring i skolen.

Relevante momenter, redegjørelse

- Oppgaven *bør* inneholde en definisjon eller forklaring av begrepet selvregulert læring, for eksempel noe i retning av at dette handler om en form for impuls kontroll som handler om regulering av kognisjon, emosjoner, motivasjon, atferd og innsats i en læringskontekst.
- Metakognisjon som viktig i selvregulering
- Det vil være svært relevant å knytte SRL til sosialkognitiv teori (Bandura), og dette perspektivet sin vektlegging av interaksjonen mellom person – atferd – miljø/omgivelser.
- De ulike fasene i selvregulert læring: Planlegging – Utføring – Refleksjon, og hvordan disse virker sammen i selvreguleringssyklusen
 - Mer spesifiserte momenter for Planlegging: Oppgaveanalyse (målsettinger, planlegging av strategibruk) og Selvmotiverende oppfatninger (Mestringsforventninger, oppgaveverdi, interesse).
 - Mer spesifiserte momenter Gjennomføring: Selvkontroll (oppgavestrategier, fokusering av oppmerksomhet, selvinstruksjon) og Selvovervåking (metakognitiv overvåking, selvregistrering)
 - Mer spesifiserte momenter refleksjon: Selvbedømmelse (selvevaluering, kausal attribusjon) og Selvreaksjon (affekt, tilpasning, forsvar).
- En besvarelse *bør* ha med noe om utvikling av selvreguleringsferdigheter, og knyttet til sentrale teoretiske perspektiver som for eksempel modellering fra et sosialkognitivt perspektiv, selvbestemmelsesteori, og/eller innlæring av læringsstrategier. Det er ikke nødvendig at alle disse perspektivene berøres, selv om dette selvsagt er et pluss.

Relevante momenter, drøfting

- Det er rimelig godt beskrevet i pensum de fordelene gode selvreguleringsferdigheter har for gode læringsresultater i en skolekontekst.
 - Bruk av læringsstrategier
 - Gunstige motivasjonelle disposisjoner
 - Planlegging og det å sette seg realistiske målsettinger
 - Selvregulerte elever/studenter oppnår gjennomgående bedre resultater/karakterer
 - Selvstendighet
 - Selv om det ikke står eksplisitt på pensum vil det å knytte selvregulering til en spesialpedagogisk kontekst være *et stort pluss*. Mange elever med lærevansker har svake selvreguleringsferdigheter, og det å arbeide med et hensiktsmessig attribusjonsmønster (knytte resultat til innsats) fremfor det å knytte resultat til lærevansken er gunstig for læring.